

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

44. An sola patientia Prælati sufficiat pro dispensatione? Et an si quis ex pacto dederit Papæ pecuniam pro aliquo beneficio, eo ipso, quod in eum ipsum contulerit censeri dispensasse super Symoniam? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

favorem Religionis, ut eius Religiosi quietius Deo serventur, & ne passim ab Ordinibus perturbentur; unde in iis, quæ quietem, & favorem Religionis concernunt, non debent esse peioris conditionis, quam alij de eadem Diocesi non exempti. Nec ratio consonat, ut exemptionis privilegium, in hoc casu, contra eius finem operetur, impediens hanc subiectionem; & idcirco in his ita favorabilibus, censetur, per Episcopiam, tota Religio consentire. Debet autem, ut per Episcopiam hæc licentia Pontificis præsumatur, consistere subdito licentiam à Prælo regulari iniuste negari, nam in casu dubio, an iuste, vel iniuste neget, possidet lex exemptionis in favorem Religionis factæ, ac proinde non poterit adiri Episcopus. Sic Molina tom. 4. de Iustit. tractat. 3. disp. 61. n. 5. Thomas Sanchez lib. 4. summ. cap. 39. n. 36. Basilius lib. 8. c. 5. n. 14.

Sup. hoc in
Ref. 1. not.
præteritæ §.
Limitanda.

3. Sed hæc omnia optimè limitat Sanchez n. 38. Molina supra n. 3. Basilius n. 15. ut intelligatur casu quo in Prælo superiore non esset potestas absolventis, vel dispensandi; nam si hæc esset, debet Religiosus prius ad illum recurrere, quam ad Episcopum, quia dum intra Religionem remedium quærere potest Religiosus, non est censendum Pontificem tollere exemptionem: tum quia id noceret debitæ subditorum subordinationi; tum quia frustra esset casuum reservatio facta superiori Prælo, si Religiosus adire possit Episcopum pro illius absolutione, & dispensatione, quoties immediatus Præfatus non potest, vel non vult dispensare. Placet mihi hæc limitatio adhibita moderatione, quam Basilius apponit, scil. nisi necessitas urgeat impetrandi dispensationem, & superior Præfatus longè absit, & facile adiri non possit, cui moderationi non videtur contradicere Sanchez, & Molina ubi supra.

4. Quod si nullus Religionis Præfatus possit subditum absolvere, vel dispensare, probabilis existimo de licentia sui Prælati posse Religiosum adire Episcopum pro absolutione, vel dispensatione obtinenda; quia adire hoc modo Episcopum non obstat privilegio exemptionis, si quidem præsumi potest fieri ex licentia Religionis cuilibet Prælo communitata. Neque etiam obstat bono regimini illius, & debitæ subditorum obedientiæ, cum ex licentia superioris fiat. Ergo.

5. Nota tamen nomine Episcopi in præfenti, intelligi tantum Episcopum loci, in quo Religiosus ille ortus est, vel habet domicilium, aut saltem commoratur, habitatione requisita, ut censetur aliquis, Episcopo illi, quo ad hoc, subiectus, quæ habitatio est, secundum aliquos, commorari in ea, aut habere animum commorandi maiore anni parte. Et ita docet Merol. tom. 2. disp. 4. c. 6. n. 145.

RESOL. XLIV.

An sola patientia Prælati sufficiat pro dispensatione.

Et an si quis ex pacto dederit Pape pecuniam pro aliquo beneficio, eo ipso, quod in eum ipsum contulerit, censeri dispensasse super simoniam?

Idem dicendum est de aliis Inferioribus Pape, quoad dispensandum in eorum statuta. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 17.

§. 1. Verbi gratia, si Pontifex, vel Episcopus videat irregularem celebrare, vel habentes impedimentum, contrahere matrimonium, in quo impedimento possent ipsi dispensare. Et negativè respondet Suarez de legib. lib. 6. c. 13. num. 22. Sayrus de censur. lib. 7. c. 14. n. 6. Bonacina de legibus, disp. 1.

§. 2. punct. 1. n. 18. & alij. Et ratio est, quia sola taciturnitas, & patientia Prælati per se, ac præcisè sumpta, non est sufficiens signum consensu, ut ait glossa in cap. cum iam dudum de præben. & colligitur etiam ex cap. super eo, de cognat. spirit. nam licet dicatur quis consentire indirectè, quando tenetur impedire, & non impedit; non tamen inde colligi potest directæ voluntas, qualis ad dispensandum requiritur. Et hoc est, quod Canonistæ dicunt illa, quæ tantum in patiendo consistunt, non esse sufficiens signum dispensationis, quæ actum positivum requirit.

2. Sed mihi magis placet affirmativa sententia, quam nominatim contra Suar. tenet Amicus tom. 5. disp. 6. sect. 6. n. 70. ubi sic ait. Quotiescumque inferior dispensat in lege superioris, dispensat ipso superiore vidente, & tacente. Hanc regulam tradunt Sotus in 4. distincti. 18. q. 4. art. 3. §. circa concessionem. Henriquez lib. 6. de penit. c. 3. n. 13. Sanchez lib. 3. de matrimon. disp. 35. n. 20. & alij quamplurimi: licet id tantum doceant de facultate absolventis à peccatis sed eadem ratio militat de potestate dispensandi, cum eadem facultas superioris requiratur ad absolventem à peccatis, atque ad dispensandum in ipsius lege. Ratio regulæ: quia cum videat superior agi contra suam legem, & nihilominus id tacens permittit, præsumitur talem actum absque suo, & dispensationis peccato velle permittere, & consequenter præsumitur in ea lege tacite velle dispensare. Antecedens probatur, quoniam, ut constat ex L. merito. ff. pro socio, quotiescumque actus exerceri potest cum peccato, vel sine peccato, præsumendum est legislatorum velle illum exerceri sine peccato. Exerceretur autem talis actus in peccato, si superior in tali casu non haberet voluntatem dispensandi: quia vel esset causa invaliditatis actus, vel subditum periculo exponeret, ne opinione obtentæ dispensationis multa ageret, quæ defectu validitatis dispensationis cum damno, & scandalo aliorum non sustinerent. Cæterum notant præcitati auctores hanc tacitam superioris voluntatem tantum sufficere ad approbandum actum illum, qui eo tempore fit, non ad concedendam potestatem pro actibus in futurum exercendis.

3. Contra hanc regulam opinatur Suarez lib. 6. de legibus. c. 13. Ducitur hoc duplici fundamento; Primo, quia sola taciturnitas non est sufficiens signum consensu, sed ad summum permissionis, quæ ad dispensationem non fat est, quippe quæ positivum requirit consensum. Secundo, quia vel sæpe talis permissio esse potest absque vilo peccato Prælati, vel ad vitandum maius malum, vel propter indispotionem subditi, vel propter aliorum scandalum, vel esto illa sit cum aliquo peccato negligentia; aut pusillanimitatis Prælati, non propterea statim præsumitur in eo actu cum subdito dispensare. Verum hæc Suarez argumenta tanta non sunt, ut propter ea cogamur communem sententiam Doctorum deserere. Quare ad eius argumenta dicendum est, esto Prælati taciturnitas non sit evidens signum positivum consensu dispensandi cum subdito in eo actu, esse tamen probabile ob rationem à nobis assignatam, quod sufficit ad subditi conscientiam quietandam. Ita Amicus, cui ego addo Palaum tom. 1. tractat. 3. disp. 6. punct. 1. n. 3. & Salas de legibus disp. 20. sect. 9. n. 57.

4. Cognoscitur verò hæc tacita dispensatio (ut optimè observat Palaus) si tibi à Prælo mandetur actus; qui sine dispensatione fieri non potest; vel si videat se disponi ad operandum contra legem, & non impediatur cum facile possit. Probatur verò nostra sententia, quia illa taciturnitas est rati habitio de præfenti, quæ sufficit ad concedendam veram iurisdictionem ad audiendas confessiones, & reliqua exercenda: ergo multò magis sufficit ad concedendam dispensa-

Sup. hoc in
Ref. 1. not.
præteritæ §.
Limitanda.

dispensationem; Secundo, quia cum Prælati ex officio incumbat, delictis subditorum obviare cum ea videtur, ac faciliè contradicere potest, præsumitur gravissimum delictum Prælati non contradicentis, nisi ipsam centem dispensare dicamus.

5. Ad argumentum verò pro sententia Suar. & aliorum respondetur, quòd licet taciturnitas illa, & patientia Prælati, per se, ac præcisè sumpta, indicent tantum promissionem; tamen per accidens, hic & nunc, & vt excludatur Prælati delictum, censetur sufficiens signum positivæ voluntatis dispensandi.

6. Notandum est tamen hic obiter id quod dicit Angelus verb. simonia 7. §. 5. Si quis ex pacto debeat Papæ pecuniam, pro aliquo beneficio, eo ipso quòd in eum, ipsam contulerit, censeri dispensasse super simonia, & sic posse retinere beneficium tutè conscientia. Quod mirabiliter ampliat idem Angelus d. verb. simonia 5. §. 7. siue sit de iure diuino, siue positivo: vtroque enim casu non incurrit pœnas iuris, committens simoniam cum Papa sciente, etiam si non dicat se dispensare in ipsis; quia scientia Principis purgat illud vitium. Quod est mente retinendum, licet contrarium teneat Abbas, & male in cap. 1. de simonia, num. 8. quia argumentatur à factu Episcopi, ad factum Papæ, in quo fallitur, cum in Principe sit speciale, vt sine expressa dispensatione, sed solo facto dispense: quod secus est in inferiore, per dicta supra. Et licet simonia sit de iure diuino, pœna tamen eius est de iure positivo, & sic non mirum, si eas non incurrit, committens eam cum Papa. Et oblerua idem quod dictum est de Papa, dicendum esse de aliis inferioribus, quoad eorum statuta, secundum Salas de legibus disp. 14. sect. 3. n. 34. Et hæc docet etiam Valerius verb. dispensatio, differ. 3. num. 4.

RESOL. XLV.

An v. g. Prælati Superior possit dispensare circa pœnas impositas à Prælato inferiori ipso remouente? Et aduertitur, si condemnans finierit officium suum, posse tunc Prouincialem, aut Generalem subdiuini condemnatum à Rectore absoluerè, nulla requisita licentia à Rectore moderno, seu ab eo, qui reum condemnauit. Ex part. 8. tract. 3. Resol. 31

51. Negatiuè respondet Callrus Palau tom. 1. tract. 3. disp. 5. punct. 6. num. 1. vbi specialiter alluit pro Religiosis post latam sententiam, & condemnationem factam à iudice ordinario, v. g. à Rectore Conuentus; si velit Prouincialis dispensare, post latam sententiam à Prouinciali si velit Generalis ad effecere non poterit remuente iudice ordinario: colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 1. de reformat. vbi suspensum ab ordinario non potest Metropolitanus, neque alius contra voluntatem ipsius Prælati suspendentis Promouere. Ratio est, ne auctoritas iudicantis contemnatur à subditis. Sic expressè Man. Rodrig. tom. 1. quest. regul. quest. 21. art. 8. vbi aduertit, si condemnans finierit officium suum, posse tunc Prouincialem, aut Generalem subdiuini condemnatum à Rectore absoluerè, nulla requisita licentia à Rectore moderno, seu ab eo, qui reum condemnauit, quia tunc auctoritas Prælati, qui condemnauit, non contemnitur, siquidem iam desinit esse Prælati: quæ erat ratio prohibitionis Concilij.

RESOL. XLVI

An in dispensationibus locum habeat argumentum ab identitate rationis à maiori ad minus.

Et pro præxi huius difficultatis in textu huius Resolutionis plurimi explanantur casus sapienter contingentes in sacro, & tota doctrina est valde notanda. Ex part. 8. tract. 3. Ref. 41.

§. 1. Affirmatiuè respondet Decius in cap. quia in tantum, in noua edit. à n. 15. vsque ad 19. de prob. & reg. Non debet cui. 21. n. 6. de regul. iur. Hyppolytus rep. ad cap. At si Clerici, §. de adulteris, num. 86. & seq. de iudic. Francus in cap. cui de non sacerdotali, n. 5. notab. vlt. de prob. in 6. & Merolla de irregul. lib. 5. c. 50. n. 10.

Ad confirmandam doctrinam huius Ref. lege Ref. nou. leg.

2. Probat primò hæc sententia, quia in re pœnalis, & odiosa, id argumentum locum habet, vt apertè colligitur ex l. nec in ea 2. ff. ad l. iuliam, de adult. ibi, Sed, qui occidere potest adulterum, multò magis contumelia poterit cum iure afficere.

3. Secundo probatur ex cap. ex parte tua, de decimis vbi priuilegium super decimis non soluendis, concessis Ecclesiasticis, extenditur ad noualia, & ea ratio redditur in textu, ibi. Quia vbi maius conceditur minus concessum esse videtur: at eiusmodi priuilegium est odiosum, cum sit contra ius.

4. Tertio, quia in cap. per venerabilem, qui filij sunt legit. hoc argumento vitur Pontifex, ibi; Quod in maiori conceditur, licitum esse videtur & in minori. Et fit ibi hoc argumentum à maiori ad minus in diuersa specie, vt à spiritualibus ad temporalia, & non solum à maiori, sed à simili arguit Pontifex, ibi: Per simile quoque, & eo, vel maximè, quod legitimitatio ad temporalia est odiosa, vt pote, quæ ius legitimum minuit.

5. Quarto, nam Pius V. dispensauit cum Monialibus, vt possint exire à Monasterio, ex causa magni incendij, infirmitatis lepræ, aut epidemiæ tantum, & tamen ea dispensatio extenditur ad alios casus, ob identitatem rationis. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam probabilem esse, ex supradictis concedit Sanchez de matrimon. lib. 8. disp. 1. n. 32.

6. Sed ipse ibi, & merito, negatiuè sententiæ adhaeret, licet illam limitet n. 39. vt non procedat quando dispensatio rationem expressam concessionis, seu dispensationis, continet: tunc enim volunt, extendi eam dispensationem ad casum non expressum, vbi reperitur eadem ratio. Et ita etiam tenet Valerius de differenti. vtriusque fori, verb. dispensationum. vlt.

7. Sed, vt verum fatear, hæc limitatio non caret difficultate, quia vt supra dixi, tota efficacia dispensationis, à voluntate concedentis, in ea significata dependet: at ipse concedens verbis exprimit suam voluntatem. Cum igitur verba dispensationis casum similem non comprehendant, ad illos dispensatio extendi non potest. Nec est eadem ratio de extensione legis de casu ad casum, ob identitatem rationis: quia lex pendet à ratione: nam ratio est anima legis, vt dicunt communiter Doctores; dispensatio verò dependet à voluntate dispensantis. Sicut, quamuis lex pœnalis, quo ad obligationem, extendatur de casu ad casum, ex identitate rationis, non tamen quo ad pœnam, quia pœna non dependet à ratione, sed tantum à voluntate legislatoris, vt supra dictum est. Et hæc opinio est probabilior, loquendo de dispensationibus ab homine concessis: licet secus sit de concessis à iure. Et ita hanc sententiam tenetur sequi Suarez de legibus, lib. 8. cap. 8. num. 11. dicens, priuilegium non extendi de casu ad casum ex identitate rationis etiam in lege expressa.

8. Limitan

ALIANE
omnia
TO. III. IV. V
E. III

Sup. hoc
gis laud
roma. 27.
Ref. 7. &
allis eius
Prima 20.